

BOLU KIBRIS HAREKÂTI GAZİLERİNİN HATIRALARI VE DEĞERLER EĞİTİMİ

Memories of Bolu Cyprus Operation
Veterans and Values Education

ANTALYA
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

Sevinç DEMİR TÜMEN

Bolu Bilim ve Sanat Merkezi Bolu, Türkiye
Bolu Science and Art Center, Bolu, Türkiye

sevincutumen@gmail.com
ORCID: 0009-0006-3023-8142

MAKALE BİLGİSİ / ARTICLE INFORMATION

Geliş Tarihi / Date Received

22.03.2023

Kabul Tarihi / Date Accepted

31.12.2023

Yayın Tarihi / Date Published

Aralık / December 2023

Yayın Sezonu / Pub Date Season

Aralık - Temmuz / December - July

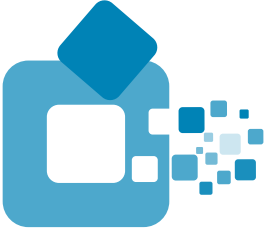
ATIF / CITE as

Demir Tümen, S.,(2024). “Bolu Kıbrıs Harekâtı Gazilerinin Hatiraları ve Değerler Eğitimi”/Memories of Bolu Cyprus Operation Veterans and Values Education”. Bilar: Bilim Armonisi Dergisi, 6 (2): 30-40. doi: 10.37215/bilar.1269133

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/bilar>

Copyright © Published by Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü Since 2018, Antalya, 07100 Turkey. All rights reserved.

BOLU KIBRIS HAREKÂTI GAZİLERİNİN HATIRALARI VE DEĞERLER EĞİTİMİ

Memories of Bolu Cyprus Operation
Veterans and Values Education

ANTALYA
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

ÖZET

1974 yılında gerçekleştirilen Kıbrıs Barış Harekâtı cumhuriyet tarihimizin en önemli gelişmelerinden biridir. Kıbrıs Adası jeopolitik konum itibarı ile her daim önemini korumaktadır. Araştırmanın amacı Bolu'da yaşayan Kıbrıs Gazilerinin hatıralarını derleyerek, Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılan gazilerimiz aracılığıyla Kıbrıs Barış Harekâtı hakkında sözlü tarih çalışması yürütmek ve harekât hakkında birinci elden kaynakları alana kazandırmak. Araştırma sırasında Bolu'da yaşayan 14 Kıbrıs gazisi ve Kıbrıs Barış Harekâtı'nda üst teğmen olarak görev yapan Emekli Kıdemli Piyade Binbaşı Ahmet Şerafettin Yamaner ile görüşme yapılarak Kıbrıs Barış Harekâtı hakkında sorular yöneltilmiştir. Elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ile incelemiş ve tablolar halinde veriler sunulmuştur. Araştırma sonucunda gazilerimizin harekât sırasında birçok kez ölümle burun buruna geldiği, açlık, susuzluk gibi sıkıntılar çektiği ama buna rağmen ölümden hiç korkmadığı, Kıbrıs'taki Türk kardeşlerimizi korumaktan ve vatana hizmet etmekten büyük gurur duydukları, gaziliği büyük bir şeref olarak taşıdıkları ve gençlerden tek beklentilerinin ise saygı, sevgi ve vatanımızı korumaları olduğu bilgileri elde edilmiştir. Emekli Kıdemli Piyade Binbaşı Ahmet Şerafettin Yamaner ile yapılan görüşmeler ayrıca değerlendirilmiştir. Kendisinin sorularımıza verdiği cevaplardan Kıbrıs Barış Harekâtı'nın Adadaki Türk varlığını korumak ve Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanmasını önlemek amacıyla yapıldığı anlaşılmaktadır. Görüşmeden harekât esnasında büyük sıkıntılar çektiği, ancak ölümden hiç korkmadığı, gaziliği büyük bir gururla taşıdığı ve gençlere Kıbrıs meselesinin önemini çok iyi anlatılması gerektiğine inandığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Bolu, Kıbrıs Gazileri, Değerler Eğitimi, Vatan Severlik, Sözlü Tarih

ABSTRACT

The Cyprus Peace Operation, carried out in 1974, is one of the most important developments in the history of our republic. The Island of Cyprus always maintains its importance in terms of its geopolitical location. The aim of the research is to compile the memories of Cyprus Veterans living in Bolu, to conduct an oral history study about the Cyprus Peace Operation through our veterans who participated in the Cyprus Peace Operation, and to provide first-hand sources about the operation to the field. During the research, 14 Cyprus veterans living in Bolu and Retired Senior Infantry Major Ahmet Şerafettin Yamaner, who served as a lieutenant in the Cyprus Peace Operation, were interviewed and questions were asked about the Cyprus Peace Operation. The obtained data were examined with the descriptive analysis technique and the data were presented in tables. As a result of the research, our veterans came face to face with death many times during the operation, suffered from hunger and thirst, but despite this, they were never afraid of death, they were very proud of protecting our Turkish brothers in Cyprus and serving the country, they considered being a veteran a great honor, and their only expectation from young people was Information has been obtained that they show respect, love and protection of our country. Interviews with Retired Senior Infantry Major Ahmet Şerafettin Yamaner were also evaluated. From his answers to our questions, it is understood that the Cyprus Peace Operation was carried out to protect the Turkish presence on the island and to prevent Cyprus from being annexed to Greece. From the interview, it was concluded that he suffered great difficulties during the operation, but he was not afraid of death at all, he carried his veteran status with great pride, and he believed that the importance of the Cyprus issue should be explained to young people very well.

Keywords: Bolu, Cyprus Veterans, Values Education, Patriotism, Oral History

1. GİRİŞ

Vatanseverliğin yerli ve yabancı literatürde birçok tanımı yapılmasına rağmen en yaygın anlamı, vatanını sevmek ve vatani için her türlü özveride bulunma duygusudur. Vatanseverlik sadece mensubu olduğu milleti veya yaşadığı coğrafyayı sevmek değil, vatanın tüm milli ve manevi değerlerini sevmek, ülkesinin gelişmesi için canla başla mücadele etmektir. Vatanseverlik hem dini hem milli değerlerimizde övülmüş, yüceltilmesi gereken bir değer olarak gösterilmiştir. Nitekim Hz. Muhammed (S.A.V)'in "Vatan sevgisi imandan gelir"(Çağrıçı 2012) sözü ve Ulu önder M. Kemal ATATÜRK'ün "Türklerin vatan sevgisi ile dolu göğüsleri, düşmanların melun ihtiraslarına karşı daima bir duvar gibi yükselecektir" (Kocatürk 1999)sözü bunun en güzel örnekleridir.

Vatanseverlik değerinin gençlere kazandırılmasında iyi bir tarih eğitimi önem kazanmaktadır. Dünyanın birçok ülkesinde vatanseverlik duygusunun öğrencilere kazandırılmasında milli tarih anlayışı ve tarih eğitimi kullanılmaktadır. Ülkemizde de tarih eğitiminin amaçlarından biri öğrencileri milli ve manevi değerlerine bağlı vatansever gençler olarak yetiştirilmesidir.

2. Tarih Eğitimi ve Vatanseverlik Arasındaki İlişki

Ülkesini ve vatanını seven bireyler yetiştirmek ülkelerin eğitim politikalarının temelini oluşturmaktadır. Bu amaçla milli eğitim politikaları ve müfredatları oluşturulurken bu konu daima göz önünde bulundurulur. Milliyetçilik akımlarının yoğunluk kazandığı 19. yy'dan sonra bu konu daha da önem kazanmış ve birçok ulus devlet eğitim sistemlerini ve tarih eğitimlerini vatanseverlik değerini bireylere kazandırmak üzere düzenlemiştir.

Tarih eğitimi ve vatanseverlik arasındaki ilişkiyi Türk tarihi açısından incelediğinde bu konuya dair ilk örneklerin Orhun Abideleri olduğunu görülmektedir. Türk tarihini aydınlatan ilk yazılı belgeler olan Orhun Abideleri'nde Türk ulusu övülmüş, geçmişten örnekler verilerek Türk kimliğini ve kültürü korumanın önemi açıklanmıştır. Yine Kaşgarlı Mahmut'un ünlü eseri Divan-ı Lügat-it Türk'te Türk dilinin, kültürünün övüldüğü görülmektedir.

Osmanlı dönemine bakıldığında ise devletin zayıflayarak toprak kayıplarının arttığı dönemde vatandaşların devlete bağlılığını artırmak için vatanseverlik değeri üzerinde durulmuştur. Bu amaçla Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile 1869'dan itibaren Sıbyân Mektepleri'nde tarih dersi okutulmaya başlanmıştır (Türk 2013, 53-54).

19. yüzyılda vatanseverliğin, Osmanlılık fikriyle tarih ders kitaplarına girdiği görülmektedir. Sultan II. Abdülhamit Dönemi'ne gelindiğinde ise tarih eğitiminde vatanseverliğin temelini Osmanlı hanedanlığı ve din oluşturmuştur. İkinci Meşrutiyet Dönemi'nde, tarih eğitimi vatansever bir çizgide verildiği görülmektedir. Balkan Savaşları'nın olumsuz sonuçları tarih ders kitaplarında verilerek ortak acılarda birleşilen bir vatanseverlik duygusu işlenmiştir. Osmanlılık fikrinin terk edilmesi ve milli devlet vatandaşlığının yükselişe geçmesiyle tarih kitaplarında değişime uğramıştır. Cumhuriyet Dönemi'nde ise Misak-ı Milli sınırlarını kapsayan ve rejimin benimsenmesini temel alan tarihsel olaylar tarih ders kitaplarında yerini almıştır (Elban 2015).

3. Kıbrıs Adası ve Kıbrıs Tarihi

3.1. Osmanlı Devleti Öncesi Kıbrıs

Kıbrıs adası jeopolitik konumu dolayısıyla tarih boyunca önemini hiç kaybetmemiş Akdeniz'de egemenlik kurmak isteyen devletlerin hedefi haline gelmiştir. Ada Osmanlı hâkimiyetine girdiği 1571 yılına kadar Eski Mısır, Hitit, Miken, Fenike, Asur, Pers, Mekadon, Roma, Bizans, Arap (İslam), İngiliz, Lüziyan, Ceneviz ve Venediklilerin hâkimiyetinde kalmıştır (Bedevi 1965).

Anadolu Selçuklu Sultanı I. Gıyasettin Keyhüsrev'in, 1207 yılında Antalya'yı fethetmesiyle Türklerin Kıbrıs adasına ilgileri başlamış, fetih sonrasında ticari ve iktisadi faaliyetleri kapsayan bir antlaşma yapılmıştır. Selçuklulardan sonra Anadolu'nun güney sahillerine hâkim olan Aydınogulları, Karamanoğulları ve Hamitoğulları beylikleri döneminde Kıbrıs ile ilişkiler devam etmiştir (Turan 1980).

3.2. Osmanlı Devleti Döneminde Kıbrıs Adası

Kıbrıs Adası 1571 yılında padişah II. Selim Döneminde fethedilmiş, Osmanlı hakimiyetinde kaldığı 307 yıl boyunca adada huzur ve güven ortamı tesis edilmiştir. Ancak 1877-1878 Osmanlı - Rus savaşı sonrasında 3 Mart 1878'de imzalanan Ayastefanos antlaşması nedeniyle Osmanlı Devleti Rusya'ya karşı İngiltere'nin desteğini alabilmek için İngiltere ile antlaşma yapmak mecburiyetinde kalmıştır. Gelirinin Osmanlı hazinesine verilmesi şartıyla, Kıbrıs adasının "geçici olarak" İngiltere'ye verilmesi 4 Haziran 1878'de kabul edilmiştir. (Mütercimler 2007). Böylece ada 1878 yılında İngiltere'ye kiraya verilmiş ve Osmanlı'ya olan fiili bağlılığı sona ermiştir.

1829 yılına gelindiğinde Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanmasıyla Kıbrıs meselesi yeni bir boyut kazanmıştır. Bu tarihten sonra Yunanlılar, Kıbrıs'ın kendilerine bağlanmasına yönelik

çalışmaları başlatmıştır. Yunanlılar 1814 yılında "Filiki Eteriya" adıyla kurulan gizli cemiyet "Megal-i İdea" adını verdikleri antla Kıbrıs'ın kendilerine katılması için ant içmişlerdir. 1894 yılında Etniki Eterya ismini alan örgüt "Enosis" (Kıbrıs'ın Yunanistan'a katılımı) gerçekleştirebilmek için adadaki Rumlar İngiltere'nin de desteğini alarak Türklere yönelik baskılarını gün geçtikçe artırarak sürdürmüştür (Mütercimler 2007).

Kıbrıslı Türkler Enosis'e engel olmak için 1914 yılına kadar çabalarını sürdürmüştür. Ancak 1914 I. Dünya Savaşı'nın başlaması üzerine İngiltere aday ilhak ettiğini duyurmuş, Mili mücadele sonrasında, Lozan Antlaşması ile Kıbrıs'ın İngilizlere ait olduğu kabul edilmiştir (Erim 1975).

3.3. Cumhuriyet Döneminde Kıbrıs Adası

1923 Lozan Antlaşması ile Kıbrıs'ın İngiltere'ye ait olduğu Türk heyeti tarafından da kabul edilmesiyle Rumlar, Ada'da Enosis'i gerçekleştirmek için faaliyetlerine başlamıştır. Yapılan antlaşmalarla Ada'daki Türk ve Müslüman nüfus göç ettirilmeye çalışılmış bu durum Ada nüfusunun Rumlar lehine değiştirilmesine neden olmuştur (Apuhan 2016).

Demografik yapısında istedikleri yönde değişiklikleri yapan Rumlar, 1947'den itibaren, açıktan Enosis'i dile getirmeye başlamışlardır. İlk hedef olarak İngilizlere yönelen Rumlar, ikinci olarak da Kıbrıslı Türklere yönelmişlerdir. Kurdukları yer altı örgütleriyle Müslüman Türk köylerini basarak katliam yapmış, Türklere yönelik baskı ve terör faaliyetlerini hızlandırmışlardır (Özcan 2019).

1960'ta Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla, Ada'daki Türklere bazı hakların verilmesi Rumları çok rahatsız etmiş, Türklere yönelik baskı ve zulümleri artırmalarına neden olmuştur. 1963 ve 1967 yıllarında büyük katliamlar yaparak Enosis'i gerçekleştirmeye çalışmışlardır. Bu katliamlar sonrasında Türkiye Kıbrıs Adası'na iki kez harekât düzenlemeyi planlamış ancak ABD'nin araya girmesi sonucu vazgeçilmiştir (Vatansever 2010).

1974 yılına gelindiğinde Yunanistan'ın desteği ile Makarios'a darbe yapılarak Nicos Sampson Ada'da yönetime el koymuştur. Ada'daki gelişmeleri yakından takip eden Türkiye, gerçekleşen darbenin hemen ardından harekete geçmiş ve önce diplomatik çalışmalar ile meselenin çözümü için gayret göstermiştir. Ancak Türkiye bütün girişimlerinin olumsuzlukla sonuçlanması üzerine Kıbrıs Türkü'nü topyekûn imha olmaktan korumak amacıyla, Garantörlük Anlaşması'nın IV. maddesine dayanarak, 20 Temmuz 1974'te Kıbrıs Barış Harekâtı'nı düzenlemiştir. 22 Temmuzda BM Güvenlik Konseyi'nin ateşkes kararını kabul etmesiyle harekât sonlandırılmıştır (Özcan 2019).

Ateşkes sonrasında Türkiye, İngiltere ve Yunanistan dışişleri bakanları 25-30 Temmuz 1974 tarihlerinde Cenevre'de konferansta bir araya gelmişlerdir. Türk tarafının istekleri konferansta kabul görmesine rağmen 8 Ağustos'ta II. Cenevre Konferansı'nda Rumların oyalama taktiği izlemesi, Türk esirleri bırakmadığı gibi işkencelere devam etmesi II. Harekâtın başlamasına neden olmuştur. 14-16 Ağustos tarihlerinde gerçekleşen II. Harekât sonrası, bir taraftan Magosa'ya diğer taraftan Lefke'ye ulaşılarak Türklerin sınırları çizilmiştir. Sonuç olarak; Kıbrıs Barış harekâtı ile çizilen sınırlar, Türk tarafına devlet kurma hakkını verdiği için 13 Şubat 1975'de "Kıbrıs Türk Federe Devleti" kurulmuştur (Yamaner 2019). Kıbrıs Barış Harekâtı Türkiye tarihinin en önemli gelişmelerinden biri olmuştur. Kıbrıslı Müslüman Türklerin yıllardır çektiği eziyet, zulüm ve hakaretler bu harekât ile son bulmuştur.

1974 Kıbrıs Barış Harekâtı'na ülkenin dört bir yanından askerler katılmıştır. Bolu nüfusuna kayıtlı askerlerden de bu harekâta katılarak olmuştur. Ayrıca Sayın Ahmet Şerafettin Yamaner Kıbrıs Barış Harekâtı'nda üst teğmen olarak görev almış, askeri harekâtın yönetim boyutunu bizzat yaşamış ve gözlemlemiştir. Bu araştırma, Bolulu Kıbrıs gazilerinin anılarından yola çıkarak Kıbrıs Barış Harekâtı'nı değerlendirmek, Kıbrıs'ın jeopolitik konumu ve Türkiye'nin güvenliği için önemini ortaya koymak, bugün yaşları 65'in üstünde olan ve gün geçtikçe sayıları azalan Bolulu Kıbrıs gazilerimizin hatıralarını yazılı hale getirmek hedeflenmiştir.

4. MATERYAL ve METOT

Nitel araştırma yaklaşımının kullanıldığı bu çalışmada, günlük yaşantıda sıkça karşılaşılan ancak detaylı bilgi sahibi olunmayan ya da üzerinde çok düşünülmemeyen durum, hadise veya deneyim gibi olguları araştıran olgu bilim metodundan yararlanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek 2013). Bu yöntem kapsamında Sayın Selim Özcan'ın Amasyalı Gazilerin Kıbrıs Barış Harekâtı Hakkındaki Görüşleri isimli çalışmasında kullanmak üzere geliştirdiği yapılandırılmış mülakat formu kullanılmıştır. Kendisine mülakat formunun kullanım izni için e-posta yoluyla ulaşılmıştır.

4.1. Katılımcılar

Çalışmanın katılımcılarını, Bolu'daki Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılan 14 Kıbrıs gazisi ve Üst Teğmen olarak Kıbrıs Barış Harekâtı'nda görev almış Gazi Ahmet Şerafettin Yamaner oluşturmaktadır. Gazilerin isimleri G1, G2, G3, G4 ... şeklinde kodlanmıştır. Sayın Ahmet Şerafettin Yamaner'den elde edilen bilgiler ayrıca verilmiştir.

4.2. Veri Toplama Aracı

Hazırlanan görüşme formları veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Formda gazilerin Kıbrıs Barış Harekâtı hakkındaki görüşleri ile ilgili sorular yer almaktadır. Sayın Özcan'ın geliştirmiş olduğu görüşme formuna ek olarak gazilerimizin kimlik bilgileri, yaşları, Kıbrıs Barış Harekâtı'na nereden ve nasıl katıldıkları ile gazilerin gençlerden ve toplumdan beklentileri soruları da eklenmiştir. Verilerin toplanması video kayıt cihazı ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracında şu sorular yer almaktadır:

1- Adınız Soyadınız?

2- Kaç yaşınızdasınız?

3- Kıbrıs Barış Harekâtı'na katıldığınızda kaç yaşındaydınız?

4- Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılacağınızı nasıl öğrendiniz?

5- Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılmadan önce nerede görev yapıyordunuz?

6- Kıbrıs Barış Harekâtı'nın hangisine katıldınız? Göreviniz neydi?

7- Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılmanızın sebepleri nelerdir? Açıklar mısınız?

8- Kıbrıs Barış Harekâtı esnasında yaşadıklarınız nelerdir? Açıklar mısınız?

9- Kıbrıs Barış Harekâtı hakkında hissettikleriniz nelerdir? Açıklar mısınız?

10- Gazilik hakkındaki görüşleriniz nelerdir? Açıklar mısınız?

11- Bir gazi olarak toplumdan ve gençlerden beklentileriniz nelerdir?

4.3. Veri Toplama Süreci

Veriler toplanırken öncelikle Bolu Muharip Gaziler Derneği başkanı ile görüşülmüş ve Bolu'daki Kıbrıs gazileri hakkında bilgi alınmıştır. Gazilerimizin uygun buldukları 24.01.2020 tarihinde Bolu Muharip Gaziler Derneği'nde 14 gazimizle görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler derneğe ait başkan odasında her bir gazimiz ile tek tek gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Sayın Ahmet Şerafettin Yamaner ile görüşülerek harekât hakkında bilgi alınmıştır. Görüşme esnasında daha önceden hazırlanan görüşme soruları kullanılmıştır. Gazilerimizin anlatımları video çekimi ile kayıt altına alınmıştır.

4.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel analiz yönteminden yararlanılmıştır. Bu analiz yönteminde temel amaç, elde edilmiş olan bulguların özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek 2013).

Veriler video formatında kayıt altına alınmış daha sonra dinlenilerek yazıya geçirilmiştir. Gazilerimizin vermiş oldukları cevaplardan ortak ve ayrılan yönler tespit edilerek kategoriler oluşturulmuştur. Gazilerin benzer ifadeleri anlamlı bir şekilde kodlanmıştır. Verilerin analizi neticesinde her bir soru ile elde edilen bilgiler için kategoriler oluşturulmuştur.

5. BULGULAR

Bu bölümde, gazilerimizin isim, yaş gibi kişisel bilgileri ile gazilerle yapılan mülakatlar sonucunda ortaya çıkan verilerden oluşturulan kategorilere ait tablolar ve gazilerin birebir yaşadıkları ve şahit oldukları olaylara ilişkin görüşleri yer almaktadır.

5.1.1. Gazilerin Şimdiki Yaşları, Kıbrıs Barış Harekâtına Kaç Yaşında Katıldıkları ve Harekâta Katılacaklarını Nasıl Öğrendikleri İle İlgili Bulgular

Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılan gazilerin şimdiki yaşları harekâta katıldıkları zamanki yaşları ve harekâta katılacaklarını nasıl öğrendikleri Çizelge 1'de gösterilmiştir.

Çizelge 1. Gazilerin Şimdiki Yaşlarını, Harekâta Katıldıklarında Kaç Yaşında Oldukları ve Harekâta Katılacaklarını Nasıl Öğrendiklerine İlişkin Bulgular			
Gaziler	Şimdiki Yaşları	Harekâta katıldıklarındaki Yaşları	Harekâta Katılacaklarını Nasıl Öğrendikleri
G1	67	21	Komutanım Söyledi
G2	67	21	Alarmlar Çalmaya Başlayınca Anladık
G3	67	21	Komutanım Söyledi
G4	66	20	Alarmlar Çalmaya Başlayınca Anladık
G5	67	21	Bölük Komutanım Haber Verdi
G6	69	23	Bolu Komanda Tugayı Birliğime Gelince Anladım
G7	66	20	Alarmlar Çalmaya Başlayınca Anladık
G8	67	21	Komutanım Söyledi
G9	66	20	Emir Geldi. Çok Acele Katıldık.
G10	68	22	Komutanım Söyledi.
G11	66	20	Değiştirme Alayına Seçildiğim İçin Gideceğimi Biliyordum.
G12	67	21	Alarmlar Çalmaya Başlayınca Anladık
G13	66	20	Alarmlar Çalmaya Başlayınca Anladık
G14	68	22	Komutanım Söyledi.

Çizelge 1 incelendiğinde gazilerin yaşlarının 66 ile 69 arasında değiştiği, harekâta katıldıklarında 20 ile 23 yaşları arasında oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca gazilerimiz ile yaptığımız görüşmelerden harekât öncesinde ülke gündeminden haberdar oldukları ve harekâta katılacaklarını tahmin ettiklerini ancak harekâtın gün ve saatini bilmedikleri görülmüştür. Gaziler bu durumu şu şekilde ifade etmişlerdir:

G 2: “Harekât öncesinde eğitim şeklimiz değişti. İlk yardım eğitimi almaya başladık. Yaralandığımızda ilk neler yapmamız gerektiği öğretilmeye başladı. Bir de komutanım kullandığım aracı mühimmatları yükletti ama boşalttırmadı. Normalde boşalttırdı. Orda Harekâta katılacağımı tahmin ettim.”

G 13: “Ben gizli yazıcı olduğumdan Harekâtın olacağını biliyordum. Ama günü ve saatini bilmiyordum. Gece 3’de alarmların çalmasıyla anladım harekâtın başladığını.”

5.1.2. Gazilerin Hangi Harekâta Katıldıkları, Harekât Öncesi Görev Yerleri ve Harekâttaki Görevleri İle İlgili Bulgular

Kıbrıs Barış Harekâtı’na katılan gazilerin savaşta hangi harekâta katıldıkları, harekât öncesinde hangi birlikte görev yaptıkları ve Kıbrıs Barış Harekâtı’ndaki görevleri Çizelge 2’de gösterilmiştir.

Çizelge 2. Gazilerin Hangi Harekâta Katıldıkları, Harekât Öncesi Görev Yerleri ve Harekâttaki Görevleri			
Gaziler	Katıldıkları Harekâtlar	Harekât Öncesi Birlikleri	Harekâttaki Görevleri
G1	Her 2 Harekâta da katılmış	Mersin İstihkam Taburu	İstihkam
G2	Her 2 Harekâta da katılmış	Maraş 39. Tümen	Makinelî Tüfek Nişancısı
G3	Sadece 2. Harekâta katılmış	İslahiye Muhabere	Telsiz Telefon Operatörü
G4	Her 2 Harekâta da katılmış	Gazi Antep 5. Zırhlı Tugay	Piyade Zırhlı Mekanize Personel Taşıyıcısı
G5	Her 2 Harekâta da katılmış	İslahiye 39. Tank Taburu	Tank Şöförü
G6	Her 2 Harekâta da katılmış	İslahiye 39. Tank Taburu	Çavuş
G7	Her 2 Harekâta da katılmış	Ankara Mamak	Tank Tamircisi
G8	Her 2 Harekâta da katılmış	İskenderun Kırıkhan	İstihkam Eri
G9	Sadece 2. Harekâta katılmış	Batman	Jandarma Komando
G10	Her 2 Harekâta da katılmış	Ankara Mamak 28. Tümen	Sıhhiye Taburu
G11	Her 2 Harekâta da katılmış	Mersin Ovacık Değiştirme Taburu	Muhabere
G12	Her 2 Harekâta da katılmış	Adana Osmaniye	Piyade Onbaşı
G13	Her 2 Harekâta da katılmış	Gaziantep 5. Zırhlı Tugay	S-2,S-3 Yazıcı ve Kariyer Savaş Aracı Nişancısı

Çizelge 2. Gazilerin Hangi Harekâta Katıldıkları, Harekât Öncesi Görev Yerleri ve Harekâttaki Görevleri			
Gaziler	Katıldıkları Harekâtlar	Harekât Öncesi Birlikleri	Harekâttaki Görevleri
G14	Her 2 Harekâta da katılmış	Kayseri Hava İndirme	Takım Çavuşu

Çizelge 2 incelendiğinde 3 gazimizin sadece 2. harekâta katıldığı diğer gazilerin her iki harekâta birden katıldıkları anlaşılmaktadır. Gazilerimiz harekât öncesinde Türkiye’nin çeşitli illerinde görev yapmakta oldukları, dolayısıyla Kıbrıs Barış Harekâtı’nın Türkiye’de tüm askerî birlikleri kapsayan büyük bir harekât olduğu görülmektedir. Ayrıca gazilerimizin harekât sırasında etkin görevlerde yer aldığı görülmektedir.

5.1.3. Kıbrıs Barış Harekâtı’na Katılma Sebepleri İle İlgili Bulgular

Gazilerin Kıbrıs Barış Harekâtı’na katılma sebepleri ile ilgili bulgular Çizelge 3’de gösterilmiştir.

Çizelge 3. Gazilere Göre Kıbrıs Barış Harekâtı’nın Nedenleri	
Çizelge	Çizelge
Kıbrıs’taki Türk Kardeşlerimizi Kurtarmak	G1, G2, G3, G4, G5, G7, G8
Vatan ve Bayrak	G1, G12
Görev Bilinci	G4, G6, G9, G12, G13, G14
Enosis’i (Kıbrıs’ın Yunanistan’a ilhaki) Engellemek	G2, G13, G14
Barışı Sağlamak	G1, G8, G9, G10, G11,

Çizelge 3 incelendiğinde, gazilerin genelde Kıbrıs’taki Türklere yapılan baskı ve zulümleri sona erdirmek, asker olarak kendilerine verilen görevi en iyi şekilde yerine getirmek ile Ada’da barışı sağlamak ve Yunanistan’a bağlanmasını engellemek amacıyla Harekâta katıldıkları görüşünü dile getirmişlerdir. Gaziler bu düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

G4: “Harekâta katılmak bizim görevimizdi. Türkiye’yi soydaşlarımızı korumak için. Biz de ölmek var dönmek yok. Ya öleceksin ya da öldüreceksin.”

G5: “Rumlar oradaki Türklere eziyet etmişler, öldürmüşler. Türkleri kurtarmaya gittik.”

G12: “Vatan için, namus için savaştık. Görevimizi yaptık.”

5.1.4. Gazilerin Kıbrıs Barış Harekâtı Esnasında Yaşadıkları İle İlgili Bulgular

Gazilerin Kıbrıs Barış Harekâtı esnasında şahit oldukları ve unutamadıkları olaylar ilgili bulgular Çizelge 4’te sunulmuştur.

Çizelge 4. Kıbrıs Barış Harekâtı Esnasında Yaşananlar İle İlgili Görüşler	
Görüşler	Gaziler
Ölümden kıl payı kurtulma	G4, G12, G14
Aracın Bozulması Sıkıntı Yaşama	G4, G7

Çizelge 4. Kıbrıs Barış Harekâtı Esnasında Yaşananlar İle İlgili Görüşler	
Görüşler	Gaziler
Düşman Hatları Arasında Sıkışma	G2, G12
Paraşüt İle Kıbrıs'a İnme	G2, G14, G11
Yakın Mesafeli Çok Şiddetli Çatışmaların Yaşanması	G2, G3, G5, G6, G13
Gökyüzünden Üzerlerine Yağmur Gibi Mermi, Bomba ve Topların Yağması	G2, G3, G5, G6, G13
Yemek Sıkıntısı	G1, G8
Soğuk ve Balyaları Üzerinde Uyuma	G1, G9
Şehit Olanları Görme ve Yakın Arkadaşlarını Şehit Verme	G1, G2, G9, G14
Esirlerin Toplanması	G9
Su Sıkıntısı	G1, G10
Yaralanma	G11
Ekinlerin Yanması	G2, G14

Çizelge 4 incelendiğinde, Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında genel olarak gazilerin çok şiddetli çarpışmalara katıldıklarını, büyük bir gürültü ile top ve mermi sesleri arasında kaldıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca iki harekât arasında bekleme süresinde çok sıkıntılar yaşadıklarını yiyecek ve su sıkıntısı çektiklerini söylemişlerdir.

Gaziler bu düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

G2: "Komandoların arka emniyetini sağlamakla görevliydik. Bulduğumuz bölgede Yunanlıların mermileri bize yetişiyordu. İndiğimiz alanda ekinler yanmaya başladı, ekin olmayan yerlere sıkıştık. Çok zor anlar yaşadık. Rumlar taarruza başladı. Mevzimizi terk etmedik. Rumlar Sizin harekâtınız başarısız oldu, askerleriniz geri püskürtüldü sizin sonunuz inha" diye moralimiz bozuyorlardı. Biz inanmadık ama oraya havadan indirilmişiz. Bir gün inanmıyorsun, iki gün inanmıyorsun. Arkandan topçu birliklerin gelmiyor, zırhlı birliklerin gelmiyor. Direnmek haliyle çok zor oluyor. İkinci günün sonunda denizden çıkanlarla birleştik. Adeta bayram ettik. Zırhlı birlikler ve topçular geldi. Güçlendik ve taarruzu gerçekleştirdik."

G4: "Beş Parmak Dağları'nda tank mayına bastı. Kullandığım kariyerde bozuldu. Arkadaki kariyer ve tankta bozulunca 2 kariyer 2 tank Yunan mevzileri arasında sıkıştık. Yunanlılar araçlarımızı ateşe verdi. Bir yüzbaşının yardımı ile ölümden 5 dakika farkla kurtulduk."

G8: "3 gün hiç yemek yemedik Sadece peksimet, limon ve keçi boynuzu yedik. 3 günden sonra da çok az yemek yedik."

G9: "30 kişi tam kalenin önündeydi. Tank kalktı ve dereye düştük. Sonra çıkararak tekrar savunmaya geçtik. Dağda çok üşüydük. Arkamızdan diğer birlikler yetişti. 500 kişi falan olduk. Rumlar önümüzde tünel kazmış fark etmemişiz. Uçaklarımız geldi tünelleri vurmaya başladı. Hemen komutanımın emriyle Türk bayrağını açtım. Böylece uçaklarımız bizi tanıdı vurmadi. Tünel çok büyükmüş eğer uçaklarımız yetişmese bizim direnme şansımız hiç yokmuş. O gün orada 13 şehit verdik."

G11: "Eşref BİTLİS alay komutanımdı. Mersin Ovacıktan havalandık. Eşref BİTLİS şehit oldu. İsmi Bolu Komanda Tugayına verildi. İki yerimden (koltuk altı ve boyun) yaralandım hastaneye gitmedim. Ayaküstü tedavilerle savaşmaya devam ettim."

G14: "Paraşütle Beş Parmak Dağları ile Lefkoşe arasına indik. Rumlar o bölgedeki ekin tarlalarını yaktı. Paraşütle inenler içinde 2 kişi vurularak şehit oldu."

5.1.5. Gazilerin Kıbrıs Barış Harekâtı Hakkında Hissettikleri İle İlgili Bulgular

Gazilerin Kıbrıs Barış Harekâtı hakkında hissettikleri olaylar, duygular ilgili bulgular Çizelge 5'te gösterilmiştir.

Çizelge 4. Kıbrıs Barış Harekâtı Esnasında Yaşananlar İle İlgili Görüşler	
Görüşler	Gaziler
Harekât Esnasında Hiç Korkmama	G1, G3, G7, G10
Gazi Olduğu İçin Mutlu Olma	G2, G4
Askeri Harekâtların Zor Olduğu	G2, G8, G9
Vatan ve Bayrak İçin Mücadele Etmenin Mutluluğu	G1, G6, G11, G13
Harekât Esnasında Heyecanlanma	G5, G9
Görevini Yerine Getirdiği İçin Mutlu Olma	G1, G6, G12, G13, G14

Çizelge 5 incelendiğinde, gaziler savaş esnasında hiç korkmadıklarını, gazi oldukları, görevlerini yerine getirdikleri ve vatan için mücadele ettikleri için mutlu olduklarını dile getirmişlerdir. Aynı zamanda savaşa giderken heyecanlı olduklarını ve harekâtın oldukça zor olduğunu birçok konuda zorlandıklarını belirtmişlerdir. Gaziler bu düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

G2: "Harekât zordur. Büyük riskler taşır. Devlet seni 50 sene besler 1 gün görev ister. Bu görevde bizden istendi bize nasip oldu."

G3: "Hiç korkmadık. Ölürsük şehir kalırsak gazi dedik."

G6: "Savaş iyi bir şey değil, yanında arkadaşların vuruluyor. Keşke hiç savaş olmasa."

G7: "Ölüm korku hiç aklımıza gelmedi bayram yerine gider gibi gittik."

G10: "Hiç korkmadık. Devletim için, soydaşlarım için bugün olsa gene giderim."

G11: "Tek vatan ve bayrak başka hiçbir düşüncemiz yoktu."

G12: "Hislerimi anlatamam onu yaşayan bilir."

G14: "Zulmün son bulması için yapılması gerekiyordu."

5.1.6. Gazilik Hakkındaki Düşünceler İle İlgili Bulgular

Kıbrıs Barış Harekâtı gazilerinin gazilik hakkındaki düşünceleri ile ilgili bulgular Çizelge 6'da sunulmuştur.

Çizelge 6. Gazilik Hakkındaki Düşünceler İle İlgili Görüşler	
Görüşler	Gaziler
Gazilik Nasip Olduğu İçin Mutluyum	G1, G2, G4, G10, G11, G13, G14
Gazilik Onurdur, Şereftir	G3, G6, G8, G10, G11
Yaralanmadan Gazi Olduğum İçin Kendimi Eksik Hissediyorum	G5
Gazilik Nimettir.	G6, G8, G7
Gazilik Saygı Duyulması Gereken Bir Mertebedir.	G2, G9, G12

Çizelge 6 incelendiğinde, gazilerin onurla ve şerefle taşıdıklarını, gaziliğin bir nimet olduğunu ve saygı duyulması gereken bir mertebe olduğunu belirtmişlerdir. Gaziler bu düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

G3: "Gazilik onurdur, şereftir."

G4: "Gaziliğe nail olduk mutluyuz."

G5: "Gazi denince yaralanmak gerek. Biz Allah'a şükür öyle bir şey görmedik. Ama yaralansaydık daha makbul olurdu."

G14: "Gazilik ve şehitlik dinimizde kutsaldır. Bu harekât bizim zamanımız denk gelince gazilik bize nasip oldu. Gururluyum."

5.1.7. Gazilerin Toplumdan ve Gençlerden Beklentileri İle İlgili Bulgular

Kıbrıs Barış Harekâtı gazilerinin toplumdan ve gençlerden beklentileri ile ilgili bulgular Çizelge 7'de sunulmuştur.

Çizelge 7. Gazilerin Toplumdan ve Gençlerden Beklediklerine İlişkin Görüşleri	
Görüşler	Gaziler
Saygı	G1, G2, G3, G5, G8, G9, G13
Sevgi	G1, G8, G13
Görevlerini Yapararak Vatana Sahip Çıkmaları	G10, G12, G13
Hiçbir Beklentim Yok Allah Devlete ve Millete Zeval Vermesin	G4, G6, G9, G11, G13
Hatırlanmak	G3, G7, G11

Çizelge 7 incelendiğinde, gazilerin toplumdan en çok saygı ve sevgi bekledikleri görülmektedir. Ayrıca gazilerimiz gençlerden vatanımıza sahip çıkmalarını ve kendilerini hatırlamalarını istediklerini ifade etmişlerdir. Kendi adlarına hiçbir beklentilerinin olmadığını devletimiz ve milletimizin bekasından başka istekleri olmadıklarını belirtmişlerdir. Gaziler bu düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

G1: "Sevgi ve saygıdan başka bir beklentim yok."

G4: "Bir beklentim yok devletimiz var olsun."

G7: "Bizi hatırlasınlar başka bir beklentim yok."

G10: "Vatanımıza sahip çıksınlar. Biz görevimiz yaptık sıra sizde."

G13: "Bundan iyisi can sağlığı. Allah devlete millete zeval vermesin."

5.2. Ahmet Şerafettin Yamaner İle Yapılan Görüşmede Elde Edilen Bulgular

Emekli Piyade Kıdemli Binbaşı Ahmet Şerafettin Yamaner (Şekil 1) ile yapılan görüşmede yöneltilen sorular ve kendisinin verdiği cevaplar şu şekildedir:

Şekil 1. Emekli Piyade Kıdemli Binbaşı Ahmet Şerafettin Yamaner

1. Adınız soyadınız nedir?

-Emekli Piyade Kıdemli Binbaşı Ahmet Şerafettin Yamaner. Kıbrıs Gazisiyim.

2. Kıbrıs Barış Harekâtı esnasında göreviniz ve rütbeniz neydi?

-Harekât öncesinde orada özel bir birlik vardı. Kıbrıs Türk Kuvvetleri Alayı veya Değiştirme Kuvvetleri Alayı denirdi. O birlikteki 25 subaydan biriydim ben 625 askerim vardı. Bir de karşımda Yunan Alayı vardı. 1960 yılında Birleşmiş Milletlerde alınan karar gereği oradaydık. Harpten 6 ay önce gittik biz. Oradaki görevim ise alayın en ağır top silah takımının komutanıydım. Yani Yunan alayı bir saldırı gerçekleştirse en uzun menzilli silahlar bendeydi.

3. Harekât emrini nasıl aldınız?

-15 Temmuzda askerlerimle sabah sporu yapıyorduk arkadan bir cip geldi. Haberci "Komutanım mevzi işgali yapacaksınız" dedi. Mevzi işgali demek düşmana en iyi ateş edebileceğim mevzilerimiz belli bizim oraları işgal edeceksiniz dedi. "Cephane de alacaksınız" dedi. Hiç cephane aldırılmazlardı. Barış gücü helikopterleri tepeden hemen çekilin derlerdi. Cephane de alınacak deyince cephanelerimizi de aldırıldı hemen mevzilerimize yerleştik. Lefkoşa'nın kıyısında'ydık. Baktık Lefkoşa içerisinde çarpışmalar oluyor. Yunan Alayının Birliği başında ve Rum Milli Birliklerinin başında Yunanlı subaylar var. Bizler de Türk Subayları olarak Türk alayının başındayız ve Türk Mukavemet Teşkilatı'nın başında da Türk Subaylar var. Megola İdea içerisindeki Enosis'i gerçekleştirmek isteyenler ile istemeyenler arasında çarpışmalar var. Bunları görüyoruz. Çatışmalar bitince bize dediler ki "İşimizi hallettik sıra size geldi". Ne demek bu Yunan Birlikleri'nin başındaki subaylar Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanmasını istemeyen Rumlar ile çarpıştılar. Makaryos'u da öldürdük diye bir şayia yarattılar. Makaryos'u İngilizler Malta Adası'na oradan İngiltere'ye kaçırdı. 19 Temmuzda "Biz kendi işimizi halettik sıra sizde" dediler. Yani Rum kesiminde her şeyi olgunlaştırdık Türklere saldıracağız dediler. 15-20 Temmuz arasındaki çatışmalardan Türkiye'nin haberi vardı. Biz bildirdik, bir an önce Türkiye'nin müdahale etmesi lazım dedik. 650 kişi burada yeterli olamayız diye bildirdik. Çünkü ağır silahımız çok fazla yoktu. Karşı tarafın tankı topu daha fazlaydı. 19 Temmuzda 20 Temmuzla bağlayan gece saat 01.00 civarı Harekât Eğitim sorumlusu subayları topladı. Yarın sabah saat 05.55'de harekât başlayacak dediler. Yani Yunan alayına ilk atışı bizler yapacağız. Ben ağır toplarımla 1100 metreden atışa başlayacağım. Türkiye'den gelen birlikler denizden Girne'ye çıkacak. Hava kuvvetleri bizim belirteceğimiz hedefleri ateş altına tutacaklar. Hava irtibat subayı telsizden Yunan alayını tarif etti. Uçaklar 2'li şekilde gösterdiğimiz hedefleri vurdu. Karadan biz saldırıya geçtik. Kayseri hava indirme tugayının emniyetini sağladık. Bizim hemen gerimize paraşütler ile indiler onların güvenliklerini sağladık. Arkasından 65 helikopter ile Bolu Komando Tugayı İndirme Birlikleri Lefkoşa'ya inmeye başladı.

4. Kıbrıs Barış Harekâtı'nın hangilerine katıldınız? Göreviniz neydi?

-Her iki harekâta da katıldım. Birinci harekâta Ağır Silah Bölüğü Tanksavar Takım Komutanıydım. Bütün alay bölgesinde Yunan birliklerine toplarımla ateş ettim. İkinci harekâta şehit olan Ünal Genç'in piyade takımını alarak Yunan alayına giren subaylardım. Oradan da Yunan bayrağını indirdim (Fotoğraf 2). Şuanda o Yunan bayrağı bir obje olarak elimdedir. Liselerde verdiğim konferanslarda o bayrağı gösteriyorum.

Şekil 2. Ahmet Şerafettin Yamaner'in Yunan bayrağını indirme anı

5. Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılma sebepleriniz nelerdir?

-Kıbrıs 1571'de 80000 şehit verilerek alınmıştır. Atatürk güneyde bir tatbikata giderken yanındaki subaylara "Efendiler, Kıbrıs'ın önemini biliyor musunuz?" diye sorar. Verilen cevaplardan memnun kalmayarak "Kıbrıs Türkiye'nin nefes borusudur. Kıbrıs elden çıkarsa siz Anadolu'da yaşayamazsınız" der. Kıbrıs bizim için çok önemlidir. Yunan'ın Kıbrıs'ı kendisine bağlama planı mutlaka bozulmalıydı. Kıbrıs Yunanistan'a bağlanmasın diye müdahale etmek zorunda kaldık.

6. Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında yaşadıklarınız nelerdir?

-Harekât başlayınca insanın aklına ilk memleketi geliyor. Varsa eşin çocukların akla geliyor. Ama atış başladıktan sonra bunların hiç biri aklına bile gelmiyor artık. Sanki futbol sahasında futbol oynar gibi atış yapıyorsun. Askeriyede bir prensip vardır. "Görünmeden göreceksin, ölmeden öldüreceksin!" Aksi halde zafer kazanamazsın. Zaferi kazanmak için ise harpten evvel çok iyi eğitim yapacaksın. "Hazar zamanı ter döken, sefer zamanı kan dökmez"! Gençlerin çok iyi eğitilmesi lazımdır.

-Harpte yokluğu yaşıyorsun bir kere. Önce yanındaki ekmek torbaları dediğimiz demirbaş erzakları biter. Yerine yenisi gelmesi lazım. İrtibat hendeği dediğimiz yere kazdığımız görülmeyen yollardan çorba gelirdi sabahları. Çorbanın üstü iki parmak yağ olurdu. Bunu ister ye ister yeme! Mecbur yiyeceksin. Açlık savaşta düşmandan daha tehlikelidir. Asker birbirine saldırır. Biz Kıbrıs'ta açlık yaşadık, susuzluk yaşadık ama dayandık. Çünkü biz askeri okullarda çok iyi eğitim aldık. Hayatı idame dersi vardı. Bizi araziye bırakırlardı tatbikatlarda, ben aç kalınca yılan eti bile yedim. Yapraklardan yemek yapıp yedik. O yüzde bir ülkenin ekonomisinin iyi olması savaşlarda başarı için çok önemlidir. Askerimizin ayakkabısı parçalanmış, öldürdüğümüz Yunan askerinin ayacağından botu alıp giydirdim.

-Biz birinci harekâta 2 km ileriye gitmiştik. İlerlemek çok zor, ateş altındasın sürünerek ilerliyorsun. 250 metreyi bir günde alabildik. Bir taraftan şehit veriyorsun ama ilerlemek zorundasın. Asker ateş altında ilerleyemiyor. Hatta askerlerimin topuklarına ateş etmek zorunda kaldım. "Durma oğlum durursan ikinci mermiyi yiyeceksin" diyerek ilerlettim.

-Harekât öncesinde 129 köyde Türkler vardı. Rumların büyük bir baskısı ve zulmü söz konusuydu. İşkence ederler, tecavüz ederler ve öldürürlerdi. Her gün bir ölüm haberi alırdık. Rum tarafına gizlice geçip bilgi alırdım. Alay komutanım Eşref BİTLİS ile paylaşırdım aldığım bilgileri.

-Yunan askerleri Türk esirlerine büyük işkenceler yaptılar ve öldürdüler. Biz bunu yapamayız. Bir Müslüman olarak bu şekil işkenceler asla yapamayız. 1949 Cenevre anlaşmalarında esirlere nasıl davranılacağı belirlenmiştir. Ancak Rumlar bu anlaşmalara uymadı. Ele geçirdiklerini kadın erkek çocuk diye ayırıp her türlü işkence ve tecavüzü gerçekleştirdiler. Biz ele geçirdiğimiz esirleri Adana'ya yolladık. Orada 3 öğün sıcak yemek verdik. Cenevre Antlaşması gereği subaylar ve erler ayrılır. Sorgulamaları ayrı yapılır. Bilgi ve istihbarat alındıktan sonra Rum tarafına götürdük. Araçlarda diz çökmüş bir şekilde teslim etik.

7. Kıbrıs Barış Harekât sırasında hiç unutamadığınız bir anınız var mı?

-Çok anılar var da bir tanesini anlatayım. Birinci harekâta top cephanem bitti. Bize cephane sandıkları paraşütlere bağlanarak havadan atılırdı. Ancak cephanelerin atıldığı yeri düşman ağır ateş altına aldı. Ulaşıp almak mümkün değil. Araç şoförüm Çavuş Necmi ALAYBEYOĞLU isimli Adapazarlı bir askerim vardı. "Komutanım bir sandık cephanenizi kurtardım" dedi. Bir sandıkta iki top var. "Tut oğlum ucundan" dedim. Birlikte cipe atacağız sandığı. Birden asker yere düştü. Baktım boynundan vurulmuş. Hemen kucağıma aldım. Cipe bindirdim geride ilkyardım yerimize yetiştirmeye çalıştım. Baktım yan koltukta daha varamadan şehit oldu. Ben o askerinin ailesini Kandıra'da görev yaparken 1980 yılında Adapazarı'nda ziyaret ettim. Annesi ile görüştüm. Bir albüm getirdi. Fotoğraflara bir baktık benimle futbol oynarken çekilmiş yan yana bir fotoğrafımız var. Tabi orada insan çok duygulu anlar yaşıyor. Uzun boylu canavar gibi çocuktu Allah rahmet eylesin.

8. Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında hissettikleriniz nelerdir?

-Harekâta sadece zafer kazanmak istersin. Ölümü hiç düşünmezsin. Çünkü biz askeri okullarda okuduk. Kuleli Askeri Lisesi'nde ve Kara Harp Okulunda okudum ben. Bizi subay ruhuyla yetiştirdiler. Ölümü, şehitliği, vatan sevgisini öğretiler. Biz gözümüzü budaktan esirgemeyiz evvelallah. Düşmana nasıl yaklaşacaksın, nasıl hareket edeceksin hep öğretiler. Ben birinci ile ikinci harekât arasında yaralandım. Yürüyecek halim yok takımı kontrol edemiyorum. Bana doktor gönderin dedim. Taaa düşman bölgesine askeri doktor geldi. Binbaşı geldi askeri elbiseli. "Yamaner nedir kardeşim durum" dedi. "Komutanım kasığımda yaralanma var" dedim. Orada ameliyat etti beni bantladı sardı. Ben muharebeye devam ettim. Bu da askeri doktorların oraya gelmesi, bize müdahale

etmesi benim onu rütbe olarak orada görmem bize cesaret veriyor, moralimizi düzeltiyor.

9. Gazilik hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

-Gazilik şehitlikten sonraki en büyük makamdır. Allah'a şükür ben o makama eriştim. En büyük gazi de Mustafa Kemal Atatürk'tür. Atatürk iki yerde yaralanmış ve gazi olmuştur. Gazilere çok önem verilmelidir.

10. Bir gazi olarak toplumdan ve gençlerden beklentileriniz nelerdir?

-Bir anımı anlatayım size. Hastaneye gittim, sıra aldım. Gazi olduğum için beni sistem listenin ilk başına attı. İsmim yazıyor öncelikli hasta gazi Ahmet Şerafettin Yamaner diye. Sıra bekleyen bayanlardan biri itiraz etti. "Ben sabah saat 08.00'den beri bekliyorum. Benim sıram" dedi. Hemşire açıklama yaptı. "Bu bey Kıbrıs gazisidir, o nedenle öncelikli hastadır" dedi. Ben de "Hanım efendi buyurun madem sizin sıranız ben beklerim sorun değil siz girin" dedim. Bayan mahcup oldu "madem gazisiniz tabi ki siz gireceksiniz bu sizin hakkınız öncelik sizin ben beklerim" dedi. Gazi olduğum için bana değer verdi. Gazilere her yerde öncelik verilmeli, saygı gösterilmelidir. Çünkü vatan için canını vermeye gitmiş kişidir. Şehit nasıl canını verdiyse gazi de aynı şekilde canını vermeye gitmiştir. Ancak sağ kalıp dönen şanslı kişilerdir.

10. Emekli olduğunuzda rütbeniz neydi?

-Emekli olduğumda istihbarat okulunda tim komutanıydım. Yani kıdemli binbaşyıldım. Tim komutanı demek nerede Türkiye'de bir tatbikat varsa, denizde, doğuda, batıda, Ege'de fark etmez çantayı alır denetlemeye gidersen. Bende tim komutanıydım. Ancak Kıbrıs'ta başlayan rahatsızlığım nüksetti. Malulen emekli olmak zorunda kaldım.

11. Kıbrıs meselesini anlatan bir kitap yazdınız ve bunu talep edenlere ücretsiz dağıtıyorsunuz. İkinci kitabınızı da yazmakta olduğunuzu biliyoruz. Bu kitapları yazma sebebiniz nedir?

-Bugün ikinci kitabımı bitirdim. Bir aya baskıya vereceğim. Yazma sebepim biz Kıbrıs'ı yaşayanlardanız. Zorlukları, harbi ve yoklukları yaşadık. Yapılması gerekenleri genç nesle aktarmamız lazım. Kıbrıs'ın jeopolitik ve stratejik önemini anlatmamız lazım. Milli Eğitim Bakanı'na, Cumhurbaşkanlığı'na ve Cumhurbaşkanlığı Sosyal Politikalar ve Eğitim Başkanlığı'na mektup yazdım. Kitabımı gönderdim. Kıbrıs meselesinin lise müfredatlarında daha geniş yer alması gerektiğini anlattım. Yunanlılar ilkokul 4. sınıftan başlayarak çocuklarına Türk düşmanlığı öğretiyor. Biz de düşmanlığı değil tabi ki ama Kıbrıs'ın önemini çok iyi öğretmeliyiz gençlerimize. Ona göre Kıbrıs'a sahip çıksınlar.

6. SONUÇ ve TARTIŞMA

Gazilerimiz hayatlarının baharında 20'li yaşlarda Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılmış ve ülkeleri ve soydaşları için mücadele etmiştir. Harekâtın olabileceğini tahmin etmelerine rağmen son dakikaya kadar zamanı hakkında bilgi sahibi değillerdir.

Gazilerin çoğunluğu iki barış harekâtına da katılmıştır. Birçok gazimiz harekâtı esnasında oldukça çetin şartlarda mücadele etmiş ve kritik görevlerde yer almıştır. Ülkenin dört bir yanındaki birliklerinden Kıbrıs'a sevk edilen gazilerimiz Kıbrıs Barış Harekâtı'nın ülkedeki tüm birlikleri kapsayan büyük ve organize bir askeri harekât olduğunu göstermektedir.

Gazilerin Harekâta katılma nedenleri ile ilgili görüşleri değerlendirildiğinde, Kıbrıslı Türk soydaşlarımızı korumak için katıldıklarını, bunun kendilerine verilmiş bir görev olduğunu, vatan ve bayraktan başka düşüncelerinin olmadığını ifade etmişlerdir. Bu ifadeler gaziler için en önemli değer vatan olduğunu, vatani ve milleti korumak adına verilen her türlü görevi vatana hizmet etme şansı olarak gördüklerini ve bundan büyük gurur duyduklarını göstermektedir.

Gazilerin Kıbrıs Barış Harekâtı esnasında yaşadıkları değerlendirildiğinde büyük sıkıntılar yaşadıkları, ölümle defalarca burun buruna geldikleri, açlık ve su sıkıntısı çektiklerini ve çok şiddetli çarpışmalarda görev aldıkları görülmektedir. Bu bulgular; Selim Özcan'ın (2019) Amasyalı Gazilerin Kıbrıs Barış Harekâtı Hakkındaki Görüşleri isimli araştırması, Mehmet Kısak'ın (2016) Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılan Urfalı Gaziler isimli araştırması, Mustafa Bakan'ın (2014) Kıbrıs Gazilerinden Anılar isimli çalışması, Ferhat Apuhan'ın (2016) Kıbrıs Meselesi ve Bingöllü Kıbrıs Gazileri'nin Nazarıyla 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı -I isimli çalışması ile benzerlik göstermektedir.

Gazilerin Kıbrıs Barış Harekâtı esnasında hissettikleri değerlendirildiğinde, vatanları ve soydaşları için mücadele ettikleri için gurur duyduklarını ifade etmişlerdir. Gazilerimizin gazilik hakkındaki görüşleri ile bir gazi olarak toplumdan ve gençlerden beklentileri ise gaziliği büyük bir onur ve şeref olarak gördükleri, gururla taşıdıkları şeklindedir. Sevgi ve saygıdan başka hiçbir beklenti içinde olmadıklarını, gaziliğin kendilerine nasip olduğunu, vatanın ve milletin selametinden başka bir dilekleri olmadığını, gençlerden de tek beklentilerinin vatanımızı korumaları olduğunu ifade etmişlerdir.

Bu ifadelerde gazilerimizin görev bilincini vatan sevgisini göstermektedir. "Bugün olsa yine giderim, gençlerden tek beklentimiz vatanımız korumaları biz görevimiz yaptık sıra sizde siz de görevinizi yapın" gibi ifadeler gazilerimizi vatan sevgisi ile ilgili düşünceleri yansıtmaları bakımından önemlidir.

Emekli Piyade Kıdemli Binbaşı Ahmet Şerafettin Yamaner ile yapılan görüşme sonucunda elde edilen bulgulardan ise, Kıbrıs Harekâtı'ndaki Türk varlığını korumak ve Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanmasını önlemek amacıyla yapıldığı, Harekât esnasında büyük sıkıntılar çekildiği, ancak ölümden hiç korkmadığı, gaziliği büyük bir gururla taşıdığı ve gençlere Kıbrıs meselesinin önemini çok iyi anlatılması gerektiğine inandığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Dolayısıyla, yapılan araştırmanın bulguları Türk Tarihinin en önemli eğitimcilerinden biri olan Satı Bey'in Tarih eğitimi ile ilgili "Tarihin en büyük yararı vatanseverlik duygusunun, vatanın yüceltilmesi ve millete hizmet düşüncelerinin eğitimidir. Onun

için vatanseverlik eğitimi hususunda hiçbir şey, hiçbir ders tarihin yerini tutamaz. Hiçbir şey, hiçbir ders onun kadar yararlı bir etki icra edemez. Hiçbir şey, hiçbir ders millet sevgisini onun kadar kuvvetlendiremez. Hiçbir şey, hiçbir ders milli vicdanı onun kadar besleyemez.”(Kömür, 2013) görüşlerini destekler niteliktedir.

Bir milletin ve devletin ayakta kalabilmesi, gelişip ilerleyebilmesi için vatanını seven, onun için çalışıp çabalamaktan kaçınmayan hatta büyük bir zevk duyan bireylere sahip olması çok önemlidir. Toplumdaki vatanseverlik değerinin oluşması ve kalıcı olarak hayatın her alanında kendini gösterebilmesi ise ancak iyi bir eğitim ile mümkündür.

Şüphesiz ki vatanseverlik değerinin gelecek kuşaklara aktarılmasında tarih dersi özel bir yere sahiptir. Bu bilincin öğrencilere aktarılmasında tarihi olayları yaşayan gaziler, mekânlar ve eserler gibi birinci elden kaynaklar çok önem arz etmektedir. Bu çalışmada Bolu il merkezinde ikamet eden 14 gazimiz ve ilimizden Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılan tek subay olan Ahmet Yamaner ile görüşülmüştür. Ancak ilimizde henüz görüşülmemiş gaziler bulunmaktadır. Bu gazilerimiz ile de benzer çalışmalar yürütülebilir. Böylece sayıları her geçen gün azalan bir sözlü tarih kaynağı olan gazilerimizin hatıraları kayıt altına alınmış olacaktır.

KAYNAKLAR

- Apuhan, F. (2016). “Kıbrıs Meselesi ve Bingöllü Kıbrıs Gazileri'nin Nazarıyla 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı -I”. Bingöl Araştırmaları Dergisi, 3(1): 35-66.
- Bakan, M. (2015). “Kıbrıs Gazilerinden Anılar”. Doratlı, N. (Ed.). 9. Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi Bildiriler: Doğu Akdeniz Üniversitesi Yayınları Antalya-Türkiye,233-238.
- Bedevi, V.(1965).“ Kıbrıs Tarihi”: Kıbrıs Türk Tarih Kurumu, Lefkoşa.
- Çağrı, M. (2012).“Vatan maddesi”. İslam Ansiklopedisi, 42: 563-564
- Elban, M. (2015). “Tarih Eğitimi ve Vatanseverlik Üzerine Bazı Düşünceler”. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, (4/3): 1302-1319. Türkiye.
- Erim, N. (1975). Bildiğim ve Gördüğüm Ölçüler İçinde Kıbrıs: Ajans-Türk Matbaacılık Sanayii. Ankara-Türkiye.
- Kısak, M. (2016). “Kıbrıs Barış Harekâtı'na Katılan Urfalı Gâziler”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi. Şanlıurfa-Türkiye.
- Kocatürk, U. (1999). “Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri”. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi: Semih Ofset. Ankara- Türkiye.
- Kömür, E. (2013). “Türk Eğitimin Temel Esasları Satı Bey”. UHED Turkish History Education Journal 2(2), 212-227, (Orijinal yayın tarihi,1910). Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/164015>
- Mütercimler, E. (2007). Kıbrıs Barış Harekâtının Bilinmeyen Yönleri Satılık Ada Kıbrıs: Alfa Yayınları. İstanbul-Türkiye.
- Özcan, S. (2019). “Amasyalı Gazilerin Kıbrıs Barış Harekâtı Hakkındaki Görüşleri”. MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(1), 1353-1366. <https://doi.org/10.33206/mjss.460805>.
- Turan, O. (1980). Orta Çağlarda Türkiye Kıbrıs Münasebetleri, Selçuklular ve İslâmiyet: Ötüken Neşriyat. İstanbul- Türkiye.
- Türk, İ. C. (2013). Osmanlı Devleti'nde Tarih Eğitimi (1839-1922): Arı Sanat Yayınları. İstanbul-Türkiye.
- Vatansever, M. (2010).“Kıbrıs Sorununun Tarihi Gelişimi”. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 12, 1487-1530.
- Yamaner, A.Ş. (2019). 1974 Öncesi ve Sonrası Kıbrıs: Pelin Ofset. Ankara- Türkiye.
- Yıldırım, A ve Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri: Seçkin Yayıncılık. Ankara-Türkiye.